

Ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο

Συνοπτική παρουσίαση

Εισαγωγή

Η έκθεση αναλύει τη συμμετοχή των κύριων κοινωνικών εταίρων στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε εθνικό επίπεδο, στο διάστημα 2011–2014, ιδίως κατά το στάδιο της προετοιμασίας των εθνικών προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ) και της έκδοσης των εθνικών ανά χώρα συστάσεων (ΕΧΣ) που αφορούν θέματα απασχόλησης και κοινωνικής πολιτικής. Παρότι η έκθεση δεν καλύπτει βασικές πτυχές του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, όπως είναι η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στον συντονισμό των δημοσιονομικών πολιτικών ή στη διαδικασία μακροοικονομικών ανισορροπιών, επισημαίνεται ότι οι πολιτικές που θεσπίστηκαν στο πλαίσιο αυτών των διαδικασιών επηρέασαν σημαντικά τα εθνικά συστήματα εργασιακών σχέσεων, τις πολιτικές για την αγορά εργασίας, καθώς και τα θεσμικά όργανα και το πλαίσιο στο οποίο λειτουργούν οι κοινωνικοί εταίροι. Η έκθεση στηρίχθηκε στα στοιχεία που προέκυψαν μέσω αρχαικής έρευνας και στις εθνικές εκθέσεις που ελήφθησαν από το δίκτυο ευρωπαϊκών ανταποκριτών του Eurofound, το οποίο καλύπτει όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Στις περισσότερες περιπτώσεις, η κατάρτιση των εθνικών εκθέσεων πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο άμεσης διαβούλευσης με τις οργανώσεις των κοινωνικών εταίρων.

Πλαίσιο πολιτικής

Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, μαζί με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης και άλλα δημοσιονομικά μέσα, είναι ο ετήσιος κύκλος καθοδήγησης και παρακολούθησης της οικονομικής πολιτικής, στο πλαίσιο του οποίου η Επιτροπή αναλαμβάνει τη λεπτομερή παρακολούθηση και ανάλυση των σχεδίων των κρατών μελών της ΕΕ για την πραγματοποίηση δημοσιονομικών, μακροοικονομικών και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και διατυπώνει συστάσεις για τους επόμενους 12–18 μήνες. Αρχής γενομένης το 2011, η διαδικασία ξεκινά με τη δημοσίευση της Ετήσιας Επισκόπησης της Ανάπτυξης από την Επιτροπή τον Νοέμβριο, η οποία παρουσιάζει τις οικονομικές προτεραιότητες της ΕΕ και των κρατών μελών για το επόμενο έτος. Το Εξάμηνο αρχίζει τον Ιανουάριο, όταν τα κράτη μέλη υποβάλλουν τα σχέδια πολιτικής τους («εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων») για να αξιολογηθούν σε επίπεδο ΕΕ βάσει των γενικών συστάσεων («καθοδήγηση») της ΕΕ. Μετά την υποβολή των σχεδίων πολιτικής η Επιτροπή εκδίδει για κάθε κράτος μέλος συστάσεις («εθνικές ανά χώρα συστάσεις») σχετικά με τις οικείες δημοσιονομικές πολιτικές και πολιτικές μεταρρυθμίσεων. Αφού συζητηθούν στο πλαίσιο διάφορων επιτροπών και συνθέσεων της ΕΕ, οι συστάσεις

εγκρίνονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ιουνίου και λαμβάνουν επίσημη έγκριση από το ECOFIN τον Ιούλιο.

Ο ρόλος των εθνικών κοινωνικών εταίρων στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο δεν καθορίζεται από την ευρωπαϊκή οικονομική διακυβέρνηση (γνωστή και ως «δέσμη έξι μέτρων»), παρότι οι κοινωνικοί εταίροι αντιμετωπίζονται ως ιδιαίτερα σημαντικοί παράγοντες για την εξέλιξη του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Από το 2013, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, από κοινού με τα άλλα θεσμικά όργανα, έχει απευθύνει έκκληση για στενότερη συμμετοχή των εθνικών κοινωνικών εταίρων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, με στόχο την ενίσχυση του βαθμού αποδοχής των πολιτικών της ΕΕ, τη διασφάλιση της ουσιαστικής εφαρμογής τους και, ως εκ τούτου, την ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς τους.

Βασικά πορίσματα

Σε επίπεδο ΕΕ, η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου βελτιώθηκε την τελευταία διετία: η διαβούλευση μαζί τους προηγείται πλέον της δημοσίευσης της Ετήσιας Επισκόπησης της Ανάπτυξης ενώ το 2015 οι εκθέσεις ανά χώρα δημοσιεύθηκαν τρεις μήνες νωρίτερα με στόχο τη διεξαγωγή ενός πιο ουσιαστικού διαλόγου. Το 2014, οι ευρωπαϊκοί κοινωνικοί εταίροι συμμετείχαν άμεσα στις συζητήσεις που διεξήχθησαν στο πλαίσιο των άτυπων συνεδριάσεων των υπουργών Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων. Ωστόσο, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και οι ευρωπαϊκοί κοινωνικοί εταίροι συμφωνούν ως προς την ανάγκη ακόμα μεγαλύτερης συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων.

Παρότι οι κοινωνικοί εταίροι συμμετέχουν στην κατάρτιση των εθνικών προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων των περισσότερων κρατών μελών, εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικές αποκλίσεις ως προς τον βαθμό συμμετοχής. Σε δέκα χώρες η διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους διεξάγεται σε τακτική βάση, καθώς παρέχεται επαρκής χρόνος για ενημέρωση και εσωτερική διαβούλευση. Σε επτά χώρες, παρότι η διαβούλευση διεξάγεται σε τακτική βάση, χωρίς αιφνιδιασμούς και χωρίς αποκλεισμούς, αναφέρεται ότι ο χρόνος που διατίθεται δεν είναι επαρκής. Σε πέντε άλλες χώρες, η διαβούλευση έχει μικτό χαρακτήρα, συχνά δεν διεξάγεται σε τακτική βάση, δεν είναι ισορροπημένη και δεν διατίθεται επαρκής χρόνος για τη διεξαγωγή της.

Σε 23 κράτη μέλη η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο δεν ρυθμίζεται βάσει ειδικών διατάξεων αλλά πραγματοποιείται κυρίως μέσω ήδη θεσμοθετημένων δομών και θεσμικών πλαισίων για τη διεξαγωγή του κοινωνικού διαλόγου. Ωστόσο, έξι χώρες έχουν εγκρίνει μέτρα για τη δημιουργία επίσημων δομών υλοποίησης της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων σε δραστηριότητες που αφορούν το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο και τη στρατηγική «Ευρώπη 2020».

Όσον αφορά την επιρροή στο περιεχόμενο των εθνικών προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων, επισημαίνεται ότι μόνο σε πέντε χώρες η επιρροή των θέσεων των κοινωνικών εταίρων στο περιεχόμενο των εν λόγω προγραμμάτων είναι έντονη. Σε έξι χώρες οι κοινωνικοί εταίροι δεν ασκούν καμία επιρροή και σε δεκατρείς χώρες η επιρροή τους είναι περιορισμένη ή εξαιρετικά περιορισμένη.

Η έκθεση δείχνει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αναπτύξει επαφές με τους εθνικούς κοινωνικούς εταίρους δώδεκα κρατών μελών για να συζητήσει μαζί τους τις εκδοθείσες ΕΧΣ ή γενικά θέματα που σχετίζονται με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο.

Η μελέτη αποκάλυψε επίσης ότι μόνο σε δέκα χώρες οι εθνικοί κοινωνικοί εταίροι συμμετέχουν σε κάποιο βαθμό στην κατάρτιση και στην εφαρμογή των ΕΧΣ. Σε ένα κράτος μέλος, τη Σουηδία, ο ιδιαίτερος χαρακτήρας του εθνικού κοινωνικού διαλόγου – ο οποίος αποδίδει ιδιαίτερη έμφαση στον σεβασμό της αρμοδιότητας των κοινωνικών εταίρων να διαπραγματεύονται αυτόνομα– επέβαλε την τροποποίηση των ΕΧΣ που κατάρτισε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ωστόσο, άλλες χώρες έχουν εφαρμόσει σημαντικές μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας χωρίς να προηγηθεί διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους, ακόμη και αγνοώντας τις σχετικές συστάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

Οι περισσότερες συνδικαλιστικές οργανώσεις φρονούν ότι το περιεχόμενο της πολιτικής του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου δεν είναι ισορροπημένο, καθώς επικεντρώνεται στην προώθηση μέτρων λιτότητας και θέτει σε δεύτερη μοίρα την επίτευξη των άλλων κοινωνικών στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Παρόλα αυτά, οι εργοδοτικές οργανώσεις εμφανίζονται πιο ικανοποιημένες με το περιεχόμενο των συστάσεων.

Δείκτες πολιτικής

- Όλοι οι παράγοντες σε επίπεδο ΕΕ (θεσμικά όργανα της ΕΕ και ευρωπαϊκοί κοινωνικοί εταίροι) συμφωνούν ότι, παρά την πρόσφατη πρόοδο, υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης όσον αφορά τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων τόσο στο ευρωπαϊκό όσο και στο εθνικό σκέλος του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

- Δεδομένου ότι ορισμένα κράτη μέλη έχουν θεσμοθετήσει ειδικές δομές κοινωνικού διαλόγου για τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στη διαδικασία, οι χώρες που δεν διαθέτουν ανάλογες δομές θα ήταν ίσως σκόπιμο να εξετάσουν το ενδεχόμενο θεσμοθέτησής τους ώστε να ενισχύσουν τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων.
- Οι εθνικές αρχές οφείλουν να εξετάσουν το ενδεχόμενο βελτίωσης του επιπέδου θεσμοθέτησης της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων στα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων με γνώμονα τον τακτικό, επαρκή από άποψη χρόνου και ισορροπημένο χαρακτήρα της διαδικασίας.
- Οι εθνικές αρχές θα ήταν ίσως σκόπιμο να λάβουν μέτρα που θα βελτιώνουν την αποτελεσματικότητα και τη διαφάνεια της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων στα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων, με στόχο την ενίσχυση του αντικτύπου τους στο περιεχόμενο των εν λόγω προγραμμάτων.
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε συνεργασία με τις εθνικές αρχές, πρέπει να ενθαρρύνει την επίσπευση της διαδικασίας με στόχο την παροχή καλύτερων και ακριβέστερων στοιχείων στους κοινωνικούς εταίρους σχετικά με το περιεχόμενο των ΕΧΣ.
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι εθνικές αρχές θα μπορούσαν να εξετάσουν το ενδεχόμενο ενίσχυσης της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων στην εφαρμογή των ΕΧΣ. Θα μπορούσαν επίσης να παρακολουθούν εκ του σύνεγγυς το κατά πόσον τηρούνται οι συστάσεις που αφορούν την εφαρμογή συγκεκριμένων συστάσεων «σε διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους» και να περιλαμβάνουν τα πορίσματα στις επόμενες εκθέσεις χώρας.
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα μπορούσε να ενισχύσει και να προβάλει περισσότερο τον ρόλο των αρμόδιων υπαλλήλων της για θέματα Ευρωπαϊκού Εξαμήνου αποσαφηνίζοντας τις λειτουργίες και τα καθήκοντα που επιτελούν.
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα μπορούσε να υποστηρίξει την ανάπτυξη ικανοτήτων των οργανώσεων των κοινωνικών εταίρων οι οποίες θα διευκολύνουν τη συμβολή τους στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο.
- Κρίνεται σκόπιμη η διενέργεια συμπληρωματικής έρευνας για την ανάλυση των παραγόντων που συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα του κοινωνικού διαλόγου στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και πέραν αυτού.

Περαιτέρω πληροφορίες

Η έκθεση *Role of the social partners in the European Semester* («Ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο») διατίθεται στη διεύθυνση <http://www.eurofound.europa.eu/publications>.

Για περισσότερες πληροφορίες, επικοινωνήστε με τον Christian Welz, Διευθυντή Έρευνας, στη διεύθυνση cwe@eurofound.europa.eu.